

TELEGRAFUL ROMAN.

Țipare Marția. Joi și Sămbătă.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiu 2 Iunie 1895.

Un mare neajuns întâlnim în practica bisericească în multe comune bisericesti, cari de ani de zile stau vacante, fără a se putea întregi în cale ordinară cu clerici, cari au absolvat în regulă cursul teologic.

Nime nu se înduiește de multe neajunsuri legate de o asemenea veduvie a parohiilor.

Parochul la noi e capul comunei bisericesti, conducătorul spiritual al credincioșilor încredințați conducerii lui. El e povățuitorul comunei în toate afacerile ei, și prețul în familie părintele asigură viața, bunăstarea și fericirea membrilor familiei, așa în o parohie preotul, părintele ei sufletește.

Veduvia este deci în detrimentul comunei bisericesti, și noi de deci de ani nu am ajuns încă să putem delătura mai neajuns.

Mai mult, numărul parohiilor va canta în loc de a scădea încă crește, și acest semnificativ simptom ne pune pe gânduri.

Sunt tracte protopresbiterale, unde de deci de ani sunt vacante parohiile și credincioșii noștri duc lipsă în cele spirituale, sunt tracte, unde numărul parohiilor vacante întrece pe cel al celor cu păstori sufletești, și noi când scriem aceste nu ne cugetăm la tractul Hațegului, de unde a venit la sinod un conclud al sinodului protopresbiteral, în care s'a cerut, ca pentru acel tract protopresbiteral să se ia măsuri excepționale, anume să se potă încredința parohiile cu indiviți fără calificățiune normală, așa cum va da bunul Dumnezeu, și cum vor voi oamenii, numai parohia să aibă odată păstoriul sau sufletește.

Asupra lucrului am cugetat mai mult, și îngrijiri serioase ne-au cuprins, când am cugetat cum se vor executa în practică legile politico-bisericesti.

Biserica are trebuință de preoți calificați, de preoți la locul lor pen-

tru a ține pre popor în alipire către instituțiunile bisericesti, preoți cari se pătrundă în spiritul concludelor luate de către congresul nostru național bisericesc în sesiunea din anul acesta chiar în obiectul legilor politico-bisericesti ale guvernului, preoți cari se scun. Intre aceste sôrtea clerului român ocupă un loc de frunte.

Am deschis rubrică pentru această cestiune în colonele țiarului nostru, care de ani de zile nu s'a mai ocupat de cestiuni bisericesti, fiind pus în mâni de oameni, cari nu au nici simț nici creștere bisericescă.

Deschidem rubrică acestei inserțiuni în interesul culturii religioase morale a poporului nostru.

Revista politică.

Comisiunea esmisă din sinul delegațiunilor unguresci pentru examinarea afacerilor de politică esternă, a ținut Mercuria trecută o ședință.

După ce bineventă de esternele Colome Tisza pe ministrul presedentele, contele Goluchowski, își făcu esposeul în chipul următor: Numit din grația M. S. Impăratului și regelui, ministru de esterne, am onorul a mă presenta aici în această calitate. Am considerat ca o deosebită onore faptul, că eu am fost ales ca succesor al bine meritatului bărbat de stat, care a condus aproape 14 ani cu atât noroc, ca și cu atâta dibăcie, afacerile esterne ale monarchiei; sub el a prins rădăcini atât de afunde acea politică, pe care noi trebuie s'o recunoștem, ca cea mai dreaptă și mai patriotică. Această politică, a cărei aderent credincios și convins am fost eu în totdeauna se potă reasuma în câte-va cuvinte: Susținerea neclătită a fundamentului creat prin alianța de pace a celor 3 puteri centrale europene, care nu numai că nu eschide, ba chiar impune cultivarea

relațiunilor celor mai bune și amicale cu toate celelalte state fără deosebire.

Fiți convinși, domnilor, că eu nu voi trece cu vederea nimic din aceea, ce promovă relațiunile cele mai amicale cu Germania și Italia; menținerea și promovarea acestor referințe o consider pentru mine ca o poruncă morală.

Din cele țise până aici v'ați putut convinge, că deși în ministerul de esterne s'a făcut o schimbare de persoane, de o schimbare în direcțiunea politicele noastre esterne sau de o schimbare de sistem nu potă fi de loc vorba. Resultatele, obținute pe calea de până acum, sunt atât de mulțumitoare, înăut nu ne putem dori ceva mai bine; și asta cu atât mai puțin, cu cât situațiunea creată corespunde mai fidel tradițiunilor și aspirațiunilor monarchiei, care, departe de a urmări tendințe agresive, s'a născut în totdeauna, se-și caute mulțumirea și satisfacțiunea în dezvoltarea pacinică a relațiunilor internaționale, în întărirea vașei sale și puterii sale, în afară, cum și în promovarea progresului și binelui poporelor sale. Dela întrunirea din urmă a delegațiunilor, precum am constatat, situațiunea îmbucurătoare politică n'a suferit nici o schimbare; și eu nu v'ed pe orizont nici un nor întunecat, care mi-ar putea inspira terna, că în viitoriul apropiat situațiunea ar avea să sufere vre-o turburare.

În fața constelațiunilor atât de linistitoare eu v'ed mai întâi pentru mine un teren deosebit de activitate în dezvoltarea comercială și în legătură cu aceasta în organizarea mai rațională a sistemului nostru consular.

Pentru acest scop la delegațiunile din anul viitor v'ed voi face propuneri, cari, ce-i drept, vor pretinde nouă, de jertfe, a căror executare însă se pare nece-

FOIȚA

XV. Capitol.

Viață și datine în Uganda. — Tșranpl. — Căpetenia. — Impăratul. — Țara. — Observări generale. — M. Stanley. (Urmare.)

Acuma însă se apropie vremea, când el trebuie să se revancheze pentru primirea binevoitoare a darurilor și a onorurilor, cari i s'au făcut. Este desigur prin înțabarea, dacă scie fabrica arme, dacă scie vârsa tunuri, dacă potă zidi corăbii, sau case din petri frânte sau din bloțuri. Dacă din întâmplare el este preot sântit, cea ce se cunoșce după haina cea lungă, și după purtarea blândă și liniscită, atunci are puțin de lucru cu ei; el ar scie învețe și de preot. Dacă el e soldat, atunci pentru ce n'ar scie el face puscii, tunuri, corăbii și case de petri? Dacă declară regelui, că nu se pricepe la asemenea lucruri, atunci trebuie să plătescă cu alți bani. A adus cu sine puscii, trebuie să le dea; are ologie, sau diferite mărunțuri de valoare d. e. o cerusă cu mănunchiu de aur, sau un inel de aur, trebuie să le facă cinsti; are el haine bune, trebuie să le dea, are mărgăritare, materie și sirmă, trebuie să le dea, și să tot dea până rămăne

sărac și cerșitoriu. Dacă nu potă face cinsti cu dărnicia lui Speke (Speake) și a lui Stanli (Stanley) cari ții de ții vor fi citați ca model de dărnicie, spre a-l aduce în perplexitate și a-l rușina, atunci se vor afla alte căi și mijloce spre a-l ușura de avere. Omenii lui vor deveni necredincioși, și seduși prin darurile lui Mtesa și prin descrierile dărnicele lui vor deserta, și în o bună diminiță, când tocmai i va veni să se felicite pe sine, pentru marea sa fericire, de care alții nu s'au mai făcut părtași, va afla că-l lipsește jumătate sau dora chiar 3 părți din averea sa. Dacă călătorul afirmă, că are unele desterități, atunci oamenii așteptă de multe ori luni de zile, ca pe lângă multă întrebuințare de vreme și de paciență se documenteze în faptă cea ce scie; și atunci însă se va pără șagalnicilor gandi puțin prestațiunile lui, și prin înșelăciune se vor silii să i mai ușureze pachetele de arme și de stofe.

De sub această vecsare și esplotare numai un misionar permanent potă fi eliberat, căci el ar răsplăti în abundență lipsa de daruri prin activitatea sa învățând și predicând, și cu timpul el ar ajunge adevăratul împărat. Înaintea lui s'ar pleca Mtesa cu totă supunerea unui ucenic ascultătoriu, și ar privi spre el cu stimă și simpatie. Natura

lui caprițiosă. Îndărătnică și neconsecventă ar primi nouă forme, și față cu călătorii europeni ar păși în o formă plăcută prevenitoare. Mtesa e cel mai interesant om în Africa și vrednic de cele mai căldurose simpatii, și repet, singur prin el s'ar potă câștiga Africa centrală pentru civilizațiune și pentru creștinism.

Se va mira lumea, că eu am numit pe Mtesa consecvent „impărat”, și nu „rege” după-cum au făcut antecesorii mei Speke și Grant.

Să nu uite însă cetitorii mei, că precum s'a amintit și în schița de mai înainte despre ministru-presedinte, țoți vaganda, dela împărat până la țferan își schimbă titlul și numele după prețuirea, ce li-o făcea opiniunea publică.

Înaintea de mărtea lui Suna Mtesa era un Mlangiva (principe), când urmă tatălui sau ca om tinăr se numia cu titlul Mukavja sau Mkavja din Uganda (rege) după ce însă s'a distins prin supunerea celorlalți regi, și a ajuns la drepturi împăratești, a primit titlul Kabaka, sau Kavaka (impărat, căci după-cum s'a țis imperiul Uganda cuprinde în sine afară de Uganda în sens propriu și alte țeri.)

Până a nu petrece timp mai îndelungat la curte, nu am avut idee, și n'am putut cu-

prinde cu mintea diferitele deosebiri și trepte de ranguri. Titlul „Mkama” d. e. Mkama Rumanica din Caragve, Mkama Mankorongo din Usui, însemnăză vice-rege, sau sub-rege deși literar tradus, însemnăză domn. Curțisanii lui Mtesa, când se tăvăliau la pământ înaintea lui, li strigau: „Mkama ange” (domnul meu propriu).

Copiii lui Mtesa se numesc țoți Ulangira (principe). Sub acest titlu nu mai este altă numire pentru treptele și raporturile ereditare, afară de Kopi (țeran). Vakungu și Vatongoleh sunt asemenea țferani, deși ei sunt potă căpetenii de rangul prim și al doilea, generali sau coloneli. De aci vine, că când Mtesa în Nakaranga, a promis, că cel ce va pune mai întâi piciorul pe insula Ungira, va primi titlul de Katekiro, căpeteniile au întreat: Dară Pokino nu este și el un țferan numai?

Caracterul moral al poporului stă mult sub cel al împăratului. În faptă nime n'ar cuteza să călătorască în Uganda, dacă nu o ar face aceea pentru împăratul. Poporul Uganda n'are respect de viață și de dreptul omului. Intre sine recunosc numai țferan, și Mtesa ar potă fi scusat, dacă ar fi și mai strict ca cum este în realitate, căci acest popor flos și iute de fire voește să fie ținut în o strictă țără fără margini după-cum o fă-

sără luând în considerare evenimentele recente din orientul îndepărtat. Și acum permiteți-mi, Domnilor, să evit alte cestiuni. Sunt prea de curând în oficiu și prea puțin introdus în detaliile resortului meu, ca să intru în măruntisuri. Imi mai rămâne numai, să vă cer bunavoință Dvóstră fiind convinși, că nu voi neglija nimic, ca să mă bucur și pe viitor de încrederea dvóstră. Căci nu trebuie să vă asigur, că precum imi dăc strîns la inimă interesele întregii monarhii, așa imi dăc la inimă și interesele Ungariei, și că totdeauna imi voi da silința, să le respresint după cea mai bună a mea știință și conștiință!

Apă limpede și cristalină.

(Tl). S'au strecurat ani la mijloc în învălmășagul fără de sfârșit al vremilor, de când o samă de omeni nechemati au avut rara îndrăsnială, ca să imbete lumea cu apă turbure și mocirlósă. Ani de-arëndul o parte din poporul român s'a supus orbesce unor corăbieri nepricepuți, cari s'au încumetat să pornescă vaporul național în întinsul oceanului, fără busolă, fără direcțiune, cu un cuvânt fără ca ei înșiși să știe, unde vreau să ajungă. Au urmat una după alta catastrofe, cu consecințe cât se poate de triste și stricăcioase pentru sërmana noastră opincă, căreia nu s'au sfiit corăbierii cu gura mare, să-i promită marea cu sarea! Trebile au mers din ce în ce tot mai rău. Nici neîmpăcatul Neptun, nici nemilosul Aeolus, nici șiretele Sirene, n'au voit să țină cont de strigătele lor. Vaporul național stă astăzi în largul teribilului ocean fără nici o direcțiune și aprópe, aprópe să sufere un naufragiu irreparabil. Unii d'între matadori, mai cutezători la început — au șters-o cătră sfârșit la tutélca și cu ajutorul unei luntrii pline de vrajă au scăpat cu viața pe o insulă fericită, a căreia indigeni nu i-au băgat, nu-i bagă și nu-i vor băga nici odată în samă. Și cum și îndrăsnesc ei să pretindă onoruri și ovațiuni dela alții?

Ei, cari în loc să sufere cu cei ce i-au băgat în foc, au preferit să devină nisce fugari de rënd?

Și cu tóte acestea: Acești indiviđi temerari, cari în calitatea lor de corăbieri naționali, și-au părăsit cu totală necredință periclității lor pasageri, deși în insula, pe care au ajuns, nu se bucură de nici o trecere, totuși au nechibzuită cutezanță, să scrie prin pamflete și broșuri, celor ce nu s'au urcat pe vaporul espus, că ei acolo în insula Sansalvador, sunt purtați pe brațe, că lor li se aduc ova

cea Suna în un mod teroristic. În general Vaganda sunt un popor, vioiu, șiret, înșelătoriu, mincinos, hoș și tâlhariu, și se pare a fi înăscută pornirea irresistibilă de a ajunge la stare prin furturi, omoruri, și prin siluire. În această samă el cu celelalte popóre africane, cu deosebire numai, că acest instinct la el e mai desvoltat ca la celalalte. Așa e însă de mare frica de pedepsă, încât călătoriul póte umbla prin Uganda aprópe fără de nici o frică, și în calitate de óspele împératului (Mgeni), e bine văđut și bine primit. Ajunge ca o persoană mai marcantă se dea parola „Nganja“ (pradă) și te vei mira de nesașiul, care se manifestă pretutindenea.

Din vechime s'a adevărit proverbul: „Cum e domnul, așa și stăpánul“. Purtarea căpeteniilor documenteză din destul, că așa e și practică în Uganda; căci precum se pórtă împératul, asemenea despotice maniera și căpeteniile și pretind, ca supuși să-i servescă cu o servilitate desprețuitoare și cu o iuțală sclavică. Precum împératul, așa și căpeteniile iubesc pompa și parada, și această vanitate o manifesteză încât numai îi ertă rangul și mijlocele.

(Va urma.)

țiuni peste ovațiuni, că cu un cuvânt numai ei și numai ei, cei ce au fugit din luptă — sunt și capabili, să scape vaporul național din iminentul pericol, în care l'au înfundat! Să vede, că trăim într'un fin de siècle, dacă se mai găsec după atâtea triste esperiențe și astăzi ómeni atât de naivi, ca să se încredă în nisce marinari atât de nepricepuți!

Dar, ce să mai veđi?! a opta minune.

Pasagerii sbiară de frica morții; mulți dintre ei, cari s'au trezit din învălmășala sufletescă, la care au ajuns fără voia lor, injură pe corăbierii temerari și nechibzuiți. Și cu tóte acestea, unul dintre acești din urmă, destul de matur, ca să-și recunoscă greșala, tocmai când e mai tare clătinat opresce strigătele multimii și îi dăce cu glas tare: La țintă numai eu vă pot duce și altul nu!

Scena întrégă are un aspect cam caraghios. După atâtea probe evidente de nedibăcie politică, să-ți mai atribui aerul de salvator. — Cetitorii țiarului nostru s'au putut convinge din articolii publicați sub titlu: „La țintă“ în Nrii 58—61 a. c. despre obscuro-mijloc, cu care vrea și de astădată temerarul corăbier, să salveze situațiunea periclitată și prin conclucraea lui proprie.

Nici mai mult, nici mai puțin: El, ca în totdeauna, face și de astădată: Promisiuni vage și fără basă; le profetesce „evenimente mari“, cari vor duce vaporul național la limanul dorit, ca și cum el ar fi cancelarul de fer al Europei, deși tripla alianță „în inferióra ei poziție“ n'a vrut să țină cont de aiurările ultimului referent al celei din urmă conferințe naționale. Cu un cuvânt le dăce românilor: Veniți după mine, apa turbure, în care veți pluti, e mai hrănitóre, ca apa limpede și cristalină. S'au schimbat și legile fizice, ce vreți voi? Nu e bine să știți voi, care reprezentați mulțimea seducibilă, cum se petrec lucrurile în faptă? Noi și ără noi — și nici decum alții — suntem predestinați, să vă conducem la țintă chiar și prin apă turbure și mocirlósă.

Sunteți nisce naivi, nisce agiamii, dacă v'ați încredut voi, vă încredeți, sau vă veți încrede în șefii bisericii noastre, și prin urmare șefii naturali și ai națiunii noastre! Sunteți nisce copii, dacă urmați voi în luptele vóstre politice unui Mocionyi, care totdeauna v'a dat apă limpede și cristalină să beți, dar nu ca noi apă turbure și hrănitóre. S'au schimbat vremile! În secolul al 19-lea apa limpede și cristalină a lui Al. Mocionyi nu mai e la modă! Și așa mai departe; în reamemat astfel se presintă dibăcia politică a celor ce nimeresc totdeauna și sigur la țintă, cum au nimerit și până acum. Deși e códa vécului, tot nu mă pot stăpáni să esclăm un homerice: *Risum teneatis!*

Er voi, iubiți cetitori indulgenți, voi pasageri seduși ai scumpului vapor național, vă rog, treziți-vă odată din încurcătura, în care ați fost mulți vîrți fără voia vóstră! Cetiți și rěscetiți ca și mine, articolii amintiți „la țintă“ din țiarul nostru și convingeți-vă, barem într'al 11-lea ceas, că ceea-ce ve da broșura cu numele „La țintă“, e apă turbure și mocirlósă, care nici odată nu vă póte duce la țintă; er observările reale și logice, ce le face autorul articolilor publicați sub titlul „la țintă“ în fóia noastră, constituie o fântână vie de apă limpede și cristalină, care vă va lumina mintea astfel, ca să nu fie prea târziu. Preferiți, vă dăce eu cu sinceritate, totdeauna utopiilor întunecate, singura apă mântuitoare, care și după legile nestrămutabile ale firei, este și va rămânea cea limpede și cristalină.

Din România.

Nisuințele culturale ale fraților nostri din România trebuie să ne intereseze și pre noi, și în deosebi trebuie să ne bucurăm, când vedem cum progreseză biserica ortodocsă română, lăsată până acuma în neputință, ba de multe-ori considerată ca o pedecă în calea desvoltării și a consolidării statului român.

Patrioticul guvern actual, și în deosebi actualul energetic și inteligent ministru de culte a adus mai multe legi favorabile desvoltării clerului, și în general și a luat în programul seu regenerarea bisericii și prin ea regenerarea poporului pe calea moralei și a culturai.

De astădată reproducem după „Vocea bisericii“ momentele mai importante din sesiunea de primăvară a sântului sinod:

Sesiunea s'a deschis la 1 Mai și a durat numai până la 9 curent și acesta din pricină că, în sesiunea estraordinară care s'a închis la 9 Martie a. c. se resolvaseră multe lucrări cari au fost venite la sântul sinod; așa că în această sesiune, s'au terminat curând puținele cestiuni cari au venit la ordinea țilei.

Deși scurtă această sesiune, totuși a fost interesantă, prin cestiunile importante, cari s'au discutat în sântul sinod. Aceste cestiuni vitale pentru biserică, au fost următoarele:

I. Armonisarea legii civile cu cea bisericescă în privința căsătoriei;

II. Jurământul preoților; și

III. Iconografia bisericescă.

În privința celei dintăiu, sântul sinod a decis a se interveni pe lângă guvern, ca să se ia măsuri spre a se introduce în legiuirile țerei nostre cu privire la această materie următoarele dorințe ale bisericii;

a) A introduce în codul civil obligativitatea binecuvântării religiose a căsătoriei cum este în constituție.

b) A întinde oprirea căsătoriei până la spița a VII-a inclusiv a rudeniei colaterale, cum prescriu aședemintele sf. noastre biserici, ér nu până la spița a 4-a cum prescrie codul civil, adoptat dela eterodocși.

c) A institui pentru despărțirile de căsătorii un tribunal compus din magistrați în vîrstă de 40 ani împliniți și căsătoriți. ér împreună cu ei să ia parte la procesul de despărțirea căsătoriei și un reprezentant al bisericii numit de Chiriarchul respectiv.

Relativ la jurământul preoților, s-tul sinod decide:

a) „A se incuviința preoților jurământul după formula stabilită în procedura civilă.

b) A interveni în on. guvern spre a dispune ca preoții, cari vor trebui să depună jurământ, să-l depună în biserică în fața parochului respectiv și a delegatului judecătorului.

c) A modifica în sensul acesta art 42 din regulamentul pentru disciplina bisericescă“.

În fine, relativ la iconografia bisericescă „s-tul sinod însărcinează pe directorul tipografiei cărților bisericesci, a se consulta cu ómeni competenți asupra condițiilor în care s'ar putea înființa la tipografia sântului sinod un atelier de litografie pentru icóne și asupra costului instalației“.

Noutăți.

Sciri militare. Manevrene în anul acesta se vor ține în jurul Clușului. La manevrene acestea va lua parte în persoană Maiestatea Sa monarcul. După-cum cetim în țiarele din capitală, comandantul de corp din Timișóra a petrecut 2 țile în Huedin și giur, cercetând terenul din punct de vedere de tactică.

La manevrene vor participa corpurile de armată din Ardél și din Timișóra, și honveđimea.

Internat pentru candidații de profesor la scólole medii. Ministerul regesc ungureac de culte și instrucțiune publică a comunicat autorităților bisericesci, că cu in-

ceperea anului scolariu viitoriu va deschide în Budapesta un internat pentru aspirații de profesori în scólole medii. Internatul se va deschide în Septembrie a. c. Deocamdată se deschid 30 de locuri, dintre acestea 15 sunt rezervate pentru tineri, cari în anul acesta fac esamenul de maturitate, și voesc să-și începă cursurile academice.

La locul prim se va reflecta la aceia cari voesc să se perfecționeze pentru limba franceză și germană, mai departe, cari voesc să se pregătescă pentru limbistică din limba magiară, latină și greacă, sau limba latină în legătură cu istoria. Pe lângă calificățiune egală vor fi preferiți cei sëraci. Cererile instruate cu testimoniu de maturitate, de sërăcie și despre starea sănătății să se așternă direct la ministrul de culte până în 5 Iuliu n. a. c.

Hymen. Din Bucuresci ni se anunță căsătoria domnului Georgiu Coșbuc, bine cunoscut prin poeziile sale, cu domnișóra Elena Sfetea. Trimitem sincere felicitări tnerii părechi.

— Joi în 6 Iuniu n. a. c. s'a celebrat cu mare pompă în biserică sântului Nicolae din Zernesci cununia d-șórei Maria Garoiu cu domnul Dr. Teodor Popescu din Buteni. Să fie într'un cias bun.

De ale timpului. În cele din urmă a sosit și plóia mult așteptată. Ađi s'a pornit o plóie lină, care promite a ține mai mult, și a adăpa pământul setos de plóie.

Zootia de porci. Oficiul de vicecomite al comitatului Sibiu prin ordinul din 6 Iuniu a. c. Nr. 9865 opresce darea de bilete pentru espedarea porcilor cătră Pesta, din cauza zootiei, care bántue în Steinbruch.

Esamen nou de maturitate. La gimnasiul din Neutra se va face din nou esamenul de maturitate din scripturitică, căci după cum cetim în „Pester Lloyd“, unii studenți au făcut la ministrul de culte arătarea, că unii dintre colegii lor au știut tem-le scripturistice din mai multe studii.

Directorul gimnasiului din considerare la buoul renume al institutului, încă s'a învoit cu această corectură.

E fôrte probabil deci, că se va face nou esamen de maturitate din scripturitică.

Grevă în băile dela Reșița. În băile dela Reșița s'au întemplat neînțelegeri cari au luat un caracter fôrte periculos. După cum ne spun țiarele din capitală lucrătorii nu au voit să mai între în lucru, deoarece nu li-s'a urcat plata, și nu li-s'a regulat pensiunea. Amărăciunea a mai crescut și prin faptul, că ministerul nu a transferat pe doi ampoloiați, cari tiranisau pe lucrători. A intervenit pretorele pentru restabilirea ordinei, dară fără rezultat. Directorul în urmă a denegat estradarea de articlii de mănecare din magazin, ceea-ce a provocat adevărată revoluție. Muerile au intrat cu forță în cancelaria directorului și l'au insultat, așa că el a fost silit să se refugieze în locuința sa proprie. Mulțimea a fugit după el și era să-l omóre. Din norocie tocmai când au spart ușile și au tăbărit asupra directorului și asupra familiei lui, a sosit gendarmeria, și bietul director pe căi laterale a putut fugi cu familia sa în satul vecin. S'a recuirat gendarmerie din Caransebeș și miliție din Timișóra, și acuma situațiunea s'a schimbat în câțva spre bine. În grevă sunt vre-o 800 de lucrători.

Bine se prepară terenul pentru legile anticreștine ale guvernului.

Luăți din inima poporului frica de Dumnezeu, și e gata anarchia.

Grevă. În țilele trecute s'au pus în grevă tabelarii (Briefträger) din Budapesta din cauză, că erau prea slab plătiți și erau tractați réu din partea superiorilor lor.

Două țile au durat această situațiune neplăcută pentru comerțul din capitală.

În urmă li s'au promis relut de cuartir, și o tractare mai umană, de aceea și-au reluat din nou activitatea.

P. S. Archiereu Atanase Craiovénu, profesor la facultatea de teologie și direc-

tor al internatului teologic, a terminat importanta sa lucrare, „Teologia morală“. Această carte conține 740 pagini și este destinată nu numai pentru studenții teologi și preoți, dar chiar și pentru fie-care creștin în genere.

Suma necesară pentru tipărirea acestei cărți a fost dată de P. S. episcop al Argeșului, D. D. Gerasim. P. S. autor a decis, ca sumele ce vor rezulta din vinderea cărții să formeze un fond pentru tipărirea teselor de licență ale studenților teologi, lipsiți de mijloce.

Opera în chestiune se găsește de vânzare la tipografia cărților bisericești, pe preț de 5 lei.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român“.

De prin comunele tractului Hațeg la 12/24 Maiu 1895.

Stimate dle redactor!

Trăim în secolul al 19-lea, numit „secolul culturai“ — și nu fără basă — căci e lucru constat, că popoarele cu pași giganteschi fac progrese uimitoare pe terenul cultural. Și românii? deși numai de decenii am pute dice și-au frânt legăturile umilitoare; numai de un timp prea scurt în viața unui popor și-a învins libertatea și esoperat concesiunea a se exercita liber în cele culturale și științifice; deși nu în totă perfecțiunea, ca popoarele surori favorisate de sorțe și predominitoare, dar suficient! Încă și astăzi i-se machineză unele, ba putem dice multe greutăți din partea vrășmașilor sei, dar prin vioiciunea sa, aceste capitulează, și ca un popor de viață poate merge până la punctul cel mai sublim al culturai, având de basă „știința și morala“ care nu se pot ignora. Cu mândrie, ca demni descendenți ai „Romei“, astăzi, ca români, stăm pe un nivel cu celelalte națiuni de mult și cu mult mai favorisate de sorțe ca noi românii.

Biserica noastră română greco-or. mult cercată și atât de umilită, într'un interval atât de scurt, prin știință și morală, astăzi rivalizează, ba stă aproape pe un fundament mai solid, ca cele surori, cari pe timpurile de „tristă memorie“ a ei și a noastră se bucurau de privilegiile și protecțiunea stăpânilor aceluși timp.

Astăzi ne bucurăm și noi de un „cler“ bine disciplinat, științific și moral; cu alte cuvinte: nu am rămas înapoi în cultură, convinși fiind, că „cultura este izvorul din care curge aptitudinea de a progresa pe toate terenele.

Reasumând cele sulate de până aci, declar: că cu regret am cetit în nrul 44 al prețuitului nostru ziar „Telegraful Român“ despre concludul Veneratului sinod protopresbiterial al tractului Hațeg, înaintat sesiunii Preaveneratului sinod arhiepiscopalesan din est an, spre încuviințare, prin care conclud se cere, ca parochiile din tractul menționat, să se întregescă prin indiviți cu mai puțină calificaiune decât cea normală“.

Curiôsă ivire omenescă! După vederile Ven. sinod protopresbiterial al tractului Hațeg, ne-am prea diochiat cu progresul pe terenul bisericesc, ca și cum preoților nostri nu le-ar șede bine „știința“, ér până alte națiuni nisuesc a ridica „clerul“ la gradul cel mai înalt al științei clerului român gr. or. se retereze spre regres, să revinș éráși la urgisitul primitiv, să se reducă starea și cultura clerului nostru la minimul de mai nainte „cetirea Evangeliei și Psaltirei“. Óre ar fi ceva mai potrivit la acésta? decât provorbul latin „Hi pueri, pueri, pueri puerilia tractant“. A lua la vr'o dezbateré se riôsă un conclud ca acesta și încă tocmai în timpurile de astăzi, însemnédă a discuta „de lana caprina“.

Nu voiu prin aceste a condamna pe ven. sinod protopresb. într'u cât

e o realitate că numărul parochiilor vacante în tractul „Hațeg“ este atât de considerabil încât e uimitoriu. Sanaarea acestui réu prin întregirea lor cu indiviți fără calificaiune e cu totul nepotrivită cu spiritul timpului, étă că s'au strecurat și pôte șé vor mai strecura unele esceptiuni, „transit“ „nulla regula sine esceptione“ dar să ne pădim ca de focul arđiu să nu vătēmăm „legea fundamentală a bisericei noastre, care de și pôte s'ar călca în o mică parte la mari strimtoareli, dar ea este documentul iubirei noastre de progres.

Problema menționatului sinod protopresb. merită serioșitate și e vrednică de laudă ca propunere spre dezbateré, dar e condannabilă încât și-au ales cele mai nepotrivite mijloce pentru rezolvare, cari ar servi mai mult spre bolnăvire decât sanarea cauzei.

După părerea mea individuală mijlocul cel mai potrivit ar fi să se facă o organizare binevenită a parochiilor și aci sunt chemați șefii tractuali ca cei mai de aproape cunoscători a ținuturilor și împregiurărilor, să vină cu rapórte ér gremiul consistorial să distribue astfel parochiile, ca un preot să aibă cel puțin două sau trei parochii, cari sunt învecinătate sau în apropiere unele de altele.

Ar fi timpul suprem pentru o astfel de organizare atât pentru interesul poporului cât și bunăstarea preoției. De ce să fie un preot dirigentul numai unei comune de abea vro 80—90 familii? ce stare își pôte face un preotaci prin un venit atât de bagatel? cel ținé legat de sărăcie și duce o viață deplorabilă și mai rea ca cel din urmă econom! érá parochia din imediată apropiere la voia poporului fără cultură și fără vro judecată serioșă, să se întregescă în mod estrordinar prin indiviți, cari afară de scóla comunală alta nu cunosc, care au învățat a ceti și réu a scrie apoi mergând pe la biserica au învățat dela vr'un cantor a cănta schimosit, acum poporului li place că are „glas bun“ să-l punem în ceta preotescă și étă e „popă“ ca și ceialți cari și au petrecut aprópé întregă viața sa copilă réscă până la crescerea barbei „prin scóla apoi să astepti respect dela popor, căci la poporul incult acela e mai învățat care sbéră mai tare „glasnic.“

Când scriu aceste „nu mă preocupă nici interese personale, nici dorința a arunca cu tină în ochii altora, și cu atât mai puțin a ignora pe deapropéle meu, ci mai mult o fac acésta din îndemnul moral, ca un creștin zelos iubitoriu de ném și maica biserica pentru a căror progres pe terenul cultural, științific și moral sunt devotat cu inima și sufletul meu.

Incheiu cu cuvintele „Mântuesce D-ne poporul Tău și bine cuvântă biserica „Ta“.

„Frabișiu“.

Datine și obiceiuri.

Poporul nostru se distinge între popoarele conlocuitoare prin alipirea cu cerbicositate de datinele și obiceiurile moștenite dela părinți, moși și strămoși. Datinele și obiceiurile poporului nostru, fiind-că celelalte popoare conlocuitoare nu le au, *per eminentiam* se numesc „datini și obiceiuri românești.“

S'a đis și se dice și acum, și cu drept cuvânt, că pedeca neinvingibilă ce a stat în calea acelor dușmani ai nostri, cari au vrut să înstrăineze poporul nostru de biserica și naționalitatea sa a fost de o parte datinele și obiceiurile românești, de altă parte firea poporului nostru de a se ținea morțiș de ele, de acele datini și obiceiuri.

Cumcă poporul nostru și în timpul de față se ține cu cerbicositate

pe datinele și obiceiurile moștenite dela părinți, moși și strămoși — dovedește cu deosebire faptul, că de câte-ori cine va vrea ca să înlocuiască un obicei sau datină veche cu altă nouă, ori a o șterge, poporul de atâtea ori esclamă caracteristicile cuvinte: „nu ne lăsăm de ceea ce ne-am pomenit!“ și — credincios esclamațiunei sale — nici nu se lasă, în butul tuturor încercărilor celor ce vreau a l face ca să se lase. Mulțime de exemple s'ar puté aduce spre confirmarea celor đise.

Poporul nostru în trecut s'a ținut morțiș de datinele și obiceiurile strămoșesci, și în chipul acesta ne-a lăsat ca moștenire iubirea de biserica și ném, cele mai scumpe odóre aici pe pământ. Dacă împregiurarea acésta ne impune recunoscința și gratitudine față de părinți, moși și strămoși nostri, atunci împregiurarea că generațiunile actuale ale poporului nostru sémănă în acésta privință cu cele anterioare ale aceluiaș, — trebuie să ne umple sufletul de o mângăiere nedescrriptibilă în aceste đile de grea încercare pentru biserica și națiune; trebuie să ne facă ca acum, când se atentează asupra sfințeniei uneia dintre Tainele aședate de Christos Mântuitorul lumii, să atacă legătura dintre păstorul sufletesc și turma sa cuvântătoare — să avem mare nădejde, că simțul iubirei de relegie, de limbă și de ném, simțul de iubire și respect față de păstorii sufletesc din piepturile românilor nu se vor putea estirpa prin nici un fel de mijloce. Pentru-că nădejdea nóstă în acésta privință se se implinescă, și pentru-ca aceste simțuri de iubire se se strecuré neviolat din present în viitor, precum s'au strecurat din trecut în present, e de neapérată trebuință ca poporului să se lămurescă însemnătatea datinelor și obiceiurilor noastre românești, și să se cultive înadins firea lui de a se ținea morțiș de ele.

Indatorirea de a face acésta, cade asupra fiecărui fiu al națiunei, dar mai cu sémă asupra preotului, păstorului sufletesc și conducătorului firesc al poporului.

Preotul pôte implini acésta indatorire a sa la multe și feliurite ocasiuni; și mai cu sémă cu ocasiunea prânzurilor, pe care creștinii nostri le dau după sêvșșirea unor anumite servicii preoțesci, bună-óra botezuri, cununii, masluri, sfestânii etc. etc.

E în deoabte știut, că creștinii nostri bucatele, ce le pun pe masă cu ocasiunea prânzurilor, ce se dau după sêvșșirea unor anumite servicii preoțesci, nu le consumă înainte de a fi binecuvântate de preot. Preotul deci trebuie în virtutea funcțiunei sale să mógă la casele în cari se dau prânzurile, la cari de regulă pe lângă slujbașii bisericei mai iau parte și alții, mai mulți sau mai puținii dintre creștini.

Creștinii nostri onoréză cu o deosebită ascultare pe preot, când el espică tecstul poeticelor cântări bisericesci, întoneză înălțătoarele melodii ale acelor, sau când vrea să vorbească cu scop de a lumina și povățui. Dovadă eclatantă în acésta privință este împregiurarea, că de câte ori preotul vrea să vorbească sau să cânte, de atâtea ori cei ce sunt împreună cu el la prânz, se fac atenți ei de ei unii pe alții la ascultare, prin cuvintele: „să ascultăm pe Părintele!“ și apoi l ascultă toți așa, precum pe altcineva nu l'ar asculta.

Preotul la asemenea ocasiuni, fiindcă se bucură în deplină măsură de atențiunea celor din împrejurul său, dacă e la înălțimea misiunei sale pôte stărni în pepturile ascultătorilor săi simțul de evlavie și religiositate, simțul de iubire față de biserica și aședămintele ei, simțul de alipire cătră datinele vechi și bune, pôte lumina și povățui, scurt đis în cercul său

de competențe și activitate, pôte nimic totă truda acelor, cari din rășputeri se silesc. ca cu puterea legii să înstrăineze pe poporul nostru de biserica și némul său. Casele creștinilor nostri, când în ele după anumite servicii preoțesci se dau prânzuri, cu drept cuvânt se pot aseména cu nisce cetățui, din cari preotul cu cele mai sigure prospecte de succes pôte purta lupta pentru păstrarea originalității datinelor și obiceiurilor nóstre strămoșesci, și fără témă de a i se putea face vre o stricăciune din partea dușmanului contra căruia se luptă.

Deórece cu ocasiunea prânzurilor din întrebare pôte preotul mai bine, ca să stárnescă în popor alipirea cătră datinele și obiceiurile vechi și bune, și deórece în ultima analiză și acele prânđuri nu sunt decât o datină străveche a creștinilor aparținători bisericei noastre ortodoxe-orientale, — preotul în prima linie trebuie să stărue pentru susținerea acelor prânđuri.

Ómeni cu capeta luminate și cu durere de inimă pentru cauzele noastre bisericesci și naționale, având dorința de a vedea preotul dotat în mod corespunzător frumósei sale poziții sociale — între altele au đis și đic, că ar fi mai bine dacă bucatele ce se consumă la prânđurile ce se dau după anumite servicii preoțesci, fără ca creștinii sau preotul să aibă din aceea ceva folos material, s'ar preface în bani și apoi s'ar da preotului în semn de competență pentru serviciul prestat.

E adevérat că preotului dacă s'ar face așa, — presupunénd, dară neadmitând cazul, că s'ar putea face, — din punct de vedere material i ar merge mai bine decum li merge acum, însé nu cu mult; e adevérat și aceea, că înlocuindu-se datina de a se da prânđuri ca cele despre cari e vorba aici, cu datina de a se preface în bani, prin aceea s'ar lua din mâna preotului cel mai bun privilegiu de a-și implini sublima misiune de luminător și povățuitor al poporului, — érá creștinii nostri s'ar lipsi de ocasiunea onorifică de a vedé în casele sale și la mesele sale pe preotul luminând, îndemnând, povățuind și mângăind, și în chipul acesta apoi s'ar slăbi — ca să nu đic s'ar nimci — simțul de sinceră și prin urmare de adevérată iubire și stimă al creștinilor față de preot. Pe lângă aceste pe rând și încetul cu încetul s'ar șterge și alte datini și obiceiuri spre slăbirea noastră și spre bucuria celor ce ne vreau perirea.

Se đicem și noi cărturarii, precum đice poporul nostru de rând: „nu ne lăsăm de ceea ce ne-am pomenit!“ Să lucrăm cu toții într'u susținerea datinelor și obiceiurilor moștenite dela părinți, moși și strămoși nostri și cu deosebire într'u susținerea datinei de a se da prânđuri, respective pmeni la casele creștinilor nostri, după unele anumite servicii preoțesci. Ó pretinde acésta interesul bine priceput al conservării religiosității, precum și cel al naționalității noastre. Incheiu cu cuvintele poetului: „Preoți cu crucea'n frunte!!!...“

Romanus romanorum.

Bibliografie.

În editura și tipariul lui W. Krafft de aici a apărut „Indreptar pentru întemeierea băncilor rurale după sistemul F. W. Raiffeisen“ de Ioan Costin preot și redactorul „Economului.“

Raportul general al societății de lectură „Petru Maior“ a tinerimei române din Budapesta pe anul școlastic 1894/95. Localul societății: Strada zöldfa 43 parterre 4.

Budapesta 1895 Proprietatea societății.

